

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.100/2023/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Zolnay Péter ügyvéd ügyintézője mellett eljáró Zolnay Ügyvédi Iroda (cím) és a dr. Balogh Emese ügyvéd ügyintézője mellett eljáró Dr. Balogh Emese Ügyvédi Iroda (cím, ügyintéző:) által képviselt felperes neve (cím) felperesnek – a dr. Szalay-Tóth Katalin ügyvéd ügyintézője mellett eljáró Z. Tóth Ügyvédi Iroda (cím) által képviselt I. rendű alperes neve (cím) I. rendű, II. rendű alperes neve (cím) II. rendű, III. rendű alperes neve (cím) III. rendű alperesekkel szemben szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Miskolci Törvényszék 25.P.20.006/2021/70. számú ítélete ellen a felperes által 72. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. rendű alperesnek az általános forgalmi adó összegét is tartalmazó 127 000 (százhuszonhétezer) forint, a II. és a III. rendű alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak az általános forgalmi adó összegét is tartalmazó 127 000 (százhuszonhétezer) forint másodfokú eljárással felmerült költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] A felperes és az I. rendű alperes házastársak, a házasságuk felbontása iránt a Miskolci Járásbíróság előtt 28.P.22.201/2020. szám alatt indult eljárás, melyet a járásbíróság a jelen peres eljárás jogerős befejezéséig felfüggesztett. A II. és a III. rendű alperesek az I. rendű alperes gyermekei.

[2] A felperes és az I. rendű alperes házassága megromlott, a házasság felbontása és a vagyoni kérdések rendezése érdekében 2019. december elején az I. rendű alperes, majd 2019. december 19. napján a felperes és az I. rendű alperes együttesen keresték fel 'ügyvéd neve' ügyvédet, aki tájékoztatta őket a közös megegyezéssel történő válás és a vagyonmegosztás feltételeiről. 'ügyvéd neve' elkészítette a vagyonmegosztásról szóló szerződés tervezetét, amelyet a felekkel egyeztetve az I. rendű alperes e-mail címére küldött meg. A felperes két változtatást indítványozott, az ezeket tartalmazó szerződést a felperes és az I. rendű alperes 2019. december 23. napján az ügyvédi irodában írták alá. Ugyanezen a napon készült egy Megállapodás megnevezésű okirat is.

[3] A házastársi vagyontársaságot megosztó, közös tulajdont megszüntető szerződésben a felek rögzítették, hogy 2019. november 25. napjától házassági életközösségüket véglegesen megszüntették; a szerződésben történő elszámolásra utalt személygépkocsin kívül ingóságaik megosztásában megállapodtak és ezzel összefüggésben egymással szemben további igényük nincs. A szerződés 2. pontjában részletesen körülírt házastársi közös vagyont akként osztották meg, hogy a vagyonmegosztást követően az I. rendű alperes tulajdonába kerül a ingatlan1 címe szám alatti ingatlan 44 000 000 forint tiszta közös vagyoni értéken; a ingatlan2 címe szám alatti ingatlan nevén vezetett 1/2 tulajdoni illetősége 10 000 000 forint tiszta közös vagyoni értéken és ezen ingatlan vagyonmegosztást követően a felperes tulajdonában marad, jelenleg is a nevén vezetett 1/2 tulajdoni illetőségén a felek által az I. rendű alperes javára alapított holtig tartó hasznélvezeti jog 3 000 000 forint

értékben, azaz összesen a vagyonmegosztást követően 57 000 000 forint tiszta közös vagyoni érték. A felperes tulajdonába kerül a ingatlan2 címe szám alatti ingatlan jelenleg is nevén nyilvántartott 1/2 tulajdoni illetősége az I. rendű alperes javára a vagyonmegosztás során alapított holtig tartó haszonélvezeti joggal; a ingatlan4 helyrajzi szám alatt felvett ingatlan és a BMW gépkocsi, valamint a 25 000 000 forint összegű megtakarítás, mindösszesen a megosztást követően 57 000 000 forint tiszta közös vagyoni érték. Egymásnak vagyoni érték kiegyenlítést nem fizetnek. Megállapodtak abban is, hogy az utolsó közös házastársi lakásból a felperes 2020. április 30. napjáig köteles személyes ingóságaival együtt kiköltözni.

[4] A szerződésben kijelentették, hogy a szerződés aláírásával a házastársi vagyontársaságukat véglegesen, értékarányosan és mindenre kiterjedően megosztottnak tekintik, a megosztásnál valamennyi vagyontárgyra figyelemmel voltak, közös vagyoni követelésük vagy tartozásuk nincs, mindkét fél különvagyónak tekintik a nevükön nyilvántartott és külön nem nevesített esetleges megtakarításokat, biztosításokat illetve kötelezettségvállalásokat, tartozásokat, amelyek azt a felek illetik illetve terhelik, akihez kapcsolódnak. Kölcsönösen kijelentették, hogy házastársi vagyonmegosztásukkal összefüggésben egymással szemben a jövőben sem közös vagyoni, sem különvagyoni igényt nem érvényesítenek, a további igényérvényesítés jogáról kifejezetten lemondanak. Az I. rendű alperes elismerte, hogy a gazdasági társaság neve gazdasági társaság, továbbá az Ausztriában a felperes nevén nyilvántartott megtakarítások, bankszámlák a felperes különvagyont képezik és kijelentette, hogy a házassági együttélésük alatt a felperes által visszatérően szerzett és az együttélés alatt elidegenített ingatlan3 címe szám alatti ingatlannal összefüggésben a felperessel szemben házastársi vagyontársasági igényt nem érvényesít. Tárgyjellegű ingóságaik megosztása során a ingatlan1 címe, valamint a ingatlan2 címe szám alatti ingatlanokban található bútorok, berendezési tárgyak az I. rendű alperes kizárólagos tulajdonába kerülnek, a felperes a ingatlan1 utcai ingatlanból történő kiköltözésekor személyes ingóságainak elszállítására jogosult.

[5] A szerződés és megállapodás aláírását megelőzően a felperes napokon keresztül 3-4 szem Stilnox altatótablettát, valamint 1 szem Sedacur forte tablettát vett be.

[6] A felperes a Stilnox tablettát 2019. január 29. napjától kezdődően rendszeresen használta. A Stilnox altató terápiás dózisban (10 mg) 5-8 órás alvást biztosít, tartósabb szedése esetén hozzászokás kialakulhat. A gyógyszer szedése utóhatásaként szorongás, figyelemzavar, mozgáskordinációs zavar jelentkezhet, tartós szedés esetén függőség alakulhat ki és megvonási tünetek – fejfájás, nyugtalanság, illetve szorongás, ingerlékenység, súlyos esetekben érzékszervi zavar, pszichotikus zavar – is előfordulhat. A Stilnox kiürülése függ az általános egészségi állapottól, az esetleges hozzászokástól, a szervezet méregtelenítő mechanizmusainak hatékonyságától. A Sedacur forte növényi hatóanyagokat tartalmazó enyhe hatású nyugtató gyógyszer, altatóval történő szedése hatás erősítő mechanizmusú lehet.

[7] A felperes az átlagnorma középső szintjén teljesít – magasabb minőségű szakmai ismeretei is vannak –, mentális hanyatlottsága legfeljebb enyhe mértékű – rövidtávú memóriazavarokban jelentkezik –, melyek döntési mechanizmusában alapvetően nem gátolják. A szerződés megkötésekor a felperes nem szenvedett olyan alapbetegségben vagy aktuális tudatzavarban, amely beszámítási képességét érintette, az ügyei vitelére alkalmas állapotban volt.

[8] A felperes a 2020. január 18. napján kelt adásvételi szerződéssel 13 700 000 forint vételárért eladta a ingatlan4 helyrajzi szám alatti ingatlant.

[9] Az I. rendű alperes a 2020. február 27. napján kelt szerződéssel egymás között 1/2-1/2 arányban a II. és a III. rendű alperesnek ajándékozta a ingatlan1 címe szám alatti ingatlant.

[10] A felperes a keresetében annak a megállapítását kérte, hogy a 2019. december 23. napján kelt házastársi vagyontársaságot megosztó, közös tulajdont megszüntető szerződés, a Megállapodás, valamint az alperesek között 2020. február 27. napján létrejött ajándékozási szerződés érvénytelen. Ennek jogkövetkezményeként kérte, hogy a bíróság keresse meg a földhivatalt a ingatlan1 címe szám alatti ingatlan 1/2 tulajdoni illetőségének eredeti állapot helyreállítása jogcímén a felperes, míg 1/2 tulajdoni illetőségére az I. rendű alperes tulajdonjogának visszajegyzése és az I. rendű alperes javára bejegyzett holtig tartó hasznélvezeti jog törlése érdekében.

[11] Állította, hogy a szerződés megkötésekor egészségi állapota és az általa beszedett gyógyszerek hatása miatt átmenetileg nem volt az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége birtokában. A vagyontársaság megosztása során nem vették figyelembe a különvagyont, a vagyontársasághoz tartozó ingatlanok értékét nem a piaci viszonyoknak megfelelően határozták meg. A szerződés érvénytelenségét állította arra hivatkozva is, hogy a szerződés megkötésekor tévedésben volt, mivel úgy gondolta, hogy a különvagyont külön szerződésben fogják rendezni; a neki járó 85 695 000 forint különvagyont és a közös tulajdonból neki jutó 4 118 500 forint helyett egyébként nem fogadott volna el 57 000 000 forintos juttatást. Az I. rendű alperes az otthoni viselkedésével, követelőző magatartásával olyan helyzetet teremtett, amely alkalmas volt tévedésbe ejtésére, tévedésben tartására. Emellett a szerződés feltűnő értékaránytalanságára is hivatkozott.

[12] A felperes másodlagosan kérte annak a megállapítását, hogy az alperesek között létrejött ajándékozási szerződés a felperessel szemben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:120. § (1) bekezdése alapján hatálytalan, mivel a házassági vagyontársaság megosztása iránti felperesi igény fedezetét vonja el. Kérte kötelezni a II. és a III. rendű alperest annak a tüzésére, hogy a ingatlan1 címe szám alatti ingatlan 1/2 tulajdoni illetőségére a tulajdonjogot eredeti állapot helyreállítása jogcímén a felperes javára visszajegyezzék, valamint az ingatlan további 1/2 tulajdoni illetőségére eredeti állapot helyreállítása jogcímén az I. rendű alperes javára visszajegyezzék a tulajdonjogot.

[13] Kérte a felperes az I. rendű alperessel fennálló házastársi vagyontársaságát megosztását.

[14] Az alperesek az érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Állították, hogy a házastársi vagyontársaságot megosztó, közös tulajdont megszüntető szerződés nem szenved akarathibában, az érvényes. Az alperesek között létrejött ajándékozási szerződés ugyancsak érvényesen jött létre, az nem fedezetelvonó, de amennyiben az lenne, akkor sem ezen a jogcímen lenne támadható. Az érvénytelenségek jogkövetkezményeként előterjesztett felperesi kérelem nem teljesíthető, mivel az nem a teljes házastársi vagyontársaságot megosztó, közös tulajdont megszüntető szerződés érvénytelensége esetére szóló eredeti állapot helyreállítását célozza. A házastársi vagyontársaságot megosztó, közös tulajdont megszüntető szerződés maradéktalanul lefedte a peres felek közös és különvagyont.

[15] Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította és kötelezte a felperest az I. rendű alperes részére 2 500 000 forint, a II. és a III. rendű alperesek mint egyetemleges jogosultak részére 2 000 000 forint perköltség, az állam javára 1 500 000 forint kereseti illeték megfizetésére.

[16] Rögzítette, hogy a Ptk. 2:9. §-a szerinti belátási képesség teljes hiányának az adott helyen, időben és körülmények között kell fennállnia, melynek bizonyítása a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdésére tekintettel a felperest terhelte. A belátási képesség hiányának megállapításához különleges szakértelem szükséges. A kirendelt igazságügyi elmeorvosszakértő megállapítása szerint a felperes nem szenvedett olyan alapbetegségben vagy aktuális tudatzavarban, amely a

szerződéskötés időpontjában beszámítási képességét érintette. A felperes más szakértő kirendelésére illetve másodlagosan a szakvélemény kiegészítésére irányuló bizonyítási indítványa a Pp. 149. § (1) bekezdése alapján hatálytalan volt. A szakértői vélemény nem hiányos, önmagával illetve a perbeli adatokkal nem ellentétes és a helyességéhez sem fér nyomatékos kétség, ezért azt a tényállás alapjául fogadta el. A szakvélemény mellett értékelte a szerződést készítő ügyvéd tanúvallomását, amely szerint a felperesen nem látta nyomát annak, hogy esetleg gyógyszer hatása alatt lett volna. Ezen bizonyítékok alapján nem találta megállapíthatónak, hogy a felperes ügyei viteléhez szükséges belátási képessége a szerződéskötés időpontjában teljesen hiányzott.

[17] Nem találta megállapíthatónak a szerződés érvénytelenségét a Ptk. 6:90. § (1) és 6:91. § (1) bekezdése szerint sem. A felek kifejezetten a szerződésbe foglalták, hogy azzal a házastársi vagyontörségüket értékarányosan és mindenre kiterjedően megosztottnak tekintik. Rögzítették azt is, hogy mely vagyontárgyakat tekintenek a felek különvagyónak; az I. rendű alperes továbbá kifejezetten elismerte a felperes szerződésben konkrétan is megjelölt különvagyónát. Mindez ellentmond a felperes azon állításának, hogy a szerződést elolvasva abban a feltevésben volt, hogy különvagyónát külön megállapodásban később rendezik. A szerződést szerkesztő ügyvéd szerint a felek úgy érkeztek hozzá, hogy már megállapodtak a részletekben, mely megállapodásban a felperes alakítóan működött közre. Mindezekre tekintettel nem állapítható meg, hogy a felperes a szerződés aláírásakor tévedésben volt; az I. rendű alperes által a szerződés aláírását megelőzően hivatkozott, akaratát befolyásoló magatartását sem bizonyította.

[18] A felperes az alperesek által kötött ajándékozási szerződés érvénytelenségét kizárólag arra alapítottan kérte, hogy a házastársi vagyontörséget megosztó, közös tulajdont megszüntető szerződés érvénytelen, így az I. rendű alperes olyan tulajdoni hányadot ajándékozott el a II. és a III. rendű alperesek számára, amely nem képezte a tulajdonát. Mivel a vagyontörséget megosztó szerződés érvénytelenségét a felperes alaptalanul állította, az alperesek által kötött ajándékozási szerződés érvénytelensége nem állapítható meg a felperes által hivatkozott ok alapján.

[19] A felperes a házastársi vagyontörséget megosztó, közös tulajdont megszüntető szerződés 8. pontjában kijelentette, hogy a megosztását értékarányosnak és mindenre kiterjedőnek tekinti, ezért a Ptk. 6:98. §-ban foglalt feltűnő értékaránytalanságra hivatkozással a szerződést nem támadhatja meg, mivel abban vállalta a feltűnő értékaránytalanság kockázatát. Erre tekintettel a szerződéses értékegyensúly esetleges kirívó megbomlása érdemben nem vizsgálható.

[20] Az alperesek közötti ajándékozási szerződés fedezetelvonó jellege sem állapítható meg, mivel megkötésének időpontjában a felperesnek nem állt fenn érvényes és lejárt igénye az I. rendű alperessel szemben. A felperes és az I. rendű alperes az ajándékozás tárgyát képező ingatlanon fennálló közös tulajdonukat érvényes szerződéssel megszüntették, a házastársi közös vagyontörséget megosztották, egymással elszámoltak.

[21] Figyelemmel arra, hogy a felperes érvénytelenség megállapítása iránti kereseti kérelme nem vezetett eredményre, a házastársi vagyontörség megosztása iránti kereseti kérelmet érdemben nem vizsgálta.

[22] A felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával kérte a házastársi vagyontörséget megosztó szerződés és az ugyanezen a napon kelt megállapodás, valamint az alperesek közötti ajándékozási szerződés érvénytelenségének megállapítását; és ennek jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállításával a ingatlan1 címe szám alatti ingatlanra a felperes és az I. rendű alperes tulajdonjogának visszajegyzését, az I. rendű alperes holtig tartó hasznélvezeti jogának törlése mellett; valamint a II. és a III. rendű alperesek ennek tőrésére kötelezését. Kérte továbbá a házastársi

vagyonközösség megszüntetését a keresetlevélben írt vagyonmérleg alapján. Másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult. Kérte továbbá az alperest kötelezni perköltsége megfizetésére.

[23] Jogi érvelése szerint az elsőfokú bíróság eljárási hibát vétett, amikor nem vizsgálta a szerződéses értékegyensúly fennállását, hiszen az a PK 267. számú állásfoglalás I. pontja szerint nem mellőzhető. Az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a forgalmi értékviszonyokat és a felek különvagyonait sem. A szerződés 8. pontja nem értelmezhető akként, hogy a felperes vállalta az értékaránytalanság kockázatát. A nyelvtani és logikai értelmezés szerint sem jelenti a kockázat vállalását annak kijelentése, hogy a megosztás értékarányos, mivel a kockázatvállalás csak olyan szerződéseknél értelmezhető, amelyek esetében a félnek bizonyos mérlegelési lehetősége van (pl. adásvételi vagy vállalkozási szerződés). A házastársi vagyonközösség megosztó szerződés nem ilyen, nincsenek olyan külső tényezők, amelyek a végeredmény kialakulását befolyásolhatják. Akár a jóerkölcsbe ütközés is megállapítható annak alapján, hogy a felperes különvagyonából vásárolt vagyonelemek a szerződéssel az I. rendű alperes tulajdonába kerültek, mely semmisségi okot a 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4. pontja szerint hivatalból kell figyelembe venni.

[24] Sérelemzte, hogy az elsőfokú bíróság mellőzte a felajánlott tanúbizonyítás fogantatását, mely a feltűnő értékaránytalanságra alapított kereset mellett a szerződés tévedésre alapított érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelem tekintetében is releváns lett volna. A tanúkat a felek életkörülményeire kérte meghallgatni, mellyel azt is igazolhatta volna, hogy az I. rendű alperes akaratot hajlító nyomás alá helyezte. Az ítélet a Pp. 346. § (5) bekezdését sértve nem adja indokát a bizonyítás mellőzésének.

[25] Az elsőfokú bíróság kiemelten vette figyelembe az okiratszerkesztő ügyvéd tanúvallomását, akit az I. rendű alperes keresett meg, vele többször négy szemközt találkozott és a bontóperben is képviselte; ezért érdektelennek nem tekinthető. Habár erre az elsőfokú eljárás során is hivatkozott, az ítélet nem ad számot arról, hogy hivatkozását a bíróság miért nem tekintette megalapozottnak. Az elsőfokú bíróság a Pp. 265. § (3) bekezdését sértve tájékoztatta arról, hogy az ügyvédi titoktartás alóli felmentés megtagadása esetén valóban fogadja el, hogy a szerződés nem szenved akaratihibában: mivel a bizonyítás a felperes érdekkörébe tartozott, az alperes oldalán bizonyítási szükséghelyzet nem állt fenn. Szintén magalapozatlanul hivatkozott az elsőfokú bíróság a Pp. 265. § (2) bekezdés a) pontjára.

[26] Nem vitatta, hogy a szerződéskori belátási képességének hiánya szakkérdés, azonban a kirendelt szakértő véleményében nem szakmai ténymegállapításokat tett, csak a tanúvallomásokra támaszkodott. A rendelkezésre álló orvosi dokumentáció és az általános tapasztalat alapján a valószínűség szintjét elérő orvosszakmai megállapítás is tehető lett volna. A szakértői vélemény nem sorolta fel a felperes összes alapbetegségét, nem vizsgálta a Stiltox ezekkel való együttes hatását; nem vette figyelembe az átadott pszichológiai szakvéleményt sem. Az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe a szakértői vélemény felperesi állítást alátámasztó megállapításait. A szakértői véleményre a felperes az engedélyezett határidőben észrevételeket tett, amelyet a bíróság nem a Pp. 110. § (3) bekezdésének megfelelően értékelt, hiszen az tartalma szerint nyilvánvalóan a szakértői vélemény aggályosságának kiküszöbölésére irányult, ezért jogszabálysértően utasította el a felperes 2022. november 3. napján előterjesztett, a szakértői vélemény kiegészítésére, más szakértő kirendelésére irányuló indítványát. Érvelése szerint a bíróság végzése nem is értelmezhető akként, hogy a határidő elmulasztása esetén a felek a szakértői vélemény aggályosságának kiküszöbölésére irányuló perbeli cselekményeket később joghatályosan már nem tehetnek; az indítvány megtételére kifejezett határidőt a végzés nem tartalmaz és ilyenről a Pp. sem rendelkezik.

[27] Önmagában a szerződés 8. pontjából nem állapítható meg, hogy a felperes a különvagyona tekintetében nem volt tévedésben, hiszen jogban járattan, tévedett a vagyontárgyak különvagyoni jellegében is. Iratellenesen, kizárólag az okiratszerkesztő ügyvéd vallomása alapján állapította meg a bíróság, hogy a felperes sürgette a szerződés aláírását. Nem értékelte, hogy a ingatlan1 utcai ingatlanra még 2019. december 31. napján bejegyezték az I. rendű alperes tulajdonjogát és az ingatlant már 2021. februárjában elajándékozta, mely azt támasztja alá, hogy épp az I. rendű alperes vett részt alakítóan a szerződés kialakításában. Életszerűtlen, hogy a ingatlan2 utcai ingatlan vonatkozásában a felperestől származott volna a holtig tartó haszonélvezeti jog alapításának ötlete. A felperes kellő indokát adta a h.-i ingatlan értékesítésének.

[28] Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú eljárással felmerült költségeikben való marasztalását kérték azzal, hogy az ítéltábla rendelkezzen a felperes által előlegezett szakértői díj különbözetének visszautalásáról. Hivatkoztak arra, hogy a felperes a tanúkat idézhető címmel nem jelentette be, így idézésükre nem kerülhetett sor. Az elsőfokú bíróság nem követett el olyan eljárási szabálysértést, amely az ítélet hatályon kívül helyezését indokolná. Az aggálytalan szakértői vélemény egyértelműen kizárta, hogy a szerződéskötéskor a felperes cselekvőképtelen állapotban lett volna, a szerződés elkészítésének, aláírásának körülményeiről az okiratszerkesztő ügyvéd kellő részletességgel számolt be, az elsődleges és másodlagos kereseti kérelemmel kapcsolatos releváns bizonyítást az elsőfokú bíróság lefolytatta.

[29] Kiemelték, hogy a felek egyeztettek a szerződés megkötése előtt, a szerződés szerint a vagyon megosztását is megkezdtek: a felperes nevén álló bankszámlákhoz már 2019. december 27. napjával megszüntették az I. rendű alperes hozzáférését; a felperes értékesítette a h.-i ingatlant és rendelkezett a vételárával. Ezt a PK 267. számú állásfoglalás szerint a jogkövetkezmények alkalmazásánál is értékelni kellene. A feleknek valós szerződési akarata volt a vagyonközösség megszüntetése a szerződés szerinti módon, a szerződés megkötésekor a felperes belátási képessége nem hiányzott, melyet alátámaszt, hogy az ügyvédhez a felperes által vezetett gépjárművel érkeztek.

[30] Hivatkoztak a Ptk. 6:90. § (3) bekezdésére, kiemelve, hogy a felperes maga idézte elő a vitatott helyzetet azzal, hogy a szerződéskötést megelőző napon a felírt adagot meghaladó gyógyszert vett be, mégis aláírta a szerződést. Továbbra is állították, hogy a kereset petituma és indokolása nem áll összhangban. A szerződést feltűnő értékaránytalanságra tekintettel a felperes a 8. pontban foglalt nyilatkozatra tekintettel nem támadhatja meg.

[31] A felperes a fellebbezési ellenkérelemre tett észrevételében a fellebbezést változatlanul fenntartotta. Hangsúlyozta, hogy a tanúk címét a bírói gyakorlat szerint elegendő a megidézésük előtt bejelenteni; a bizonyítás lefolytatását a bíróság nem a címek hánya miatt mellőzte. A felperes nem ismerte fel a szerződés feltűnő értékaránytalanságát, így az e jogcímen való megtámadást sem zárhatták ki a felek érvényesen, ezért az elsőfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértést követett el azzal, hogy a szerződés értékaránytalanságát nem vizsgálta. Irreleváns, hogy a felek rendelkeztek a vagyontárgyakkal. A felperes három érvénytelenségi okra hivatkozott keresetében, de az elsőfokú bíróság érdemben csak egyre folytatott le bizonyítást, ami mindenképpen lényeges eljárási szabálysértés.

[32] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és azt megalapozatlannak találta.

[33] A logikai sorrendre figyelemmel elsődlegesen azt kellett vizsgálni, hogy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének a Pp. 381. §-ában meghatározott indokai a felperes által felhívott okokból fennállnak-e.

[34] A Pp. 276. § (1) bekezdése szerint a bíróság a fél által előterjesztett bizonyítási indítványhoz nincs kötve, a 276. § (5) bekezdés szerint a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen bizonyítást mellőzi.

[35] A Ptk. 6:98. § (2) bekezdése a sérelmet szenvedett fél oldalán többletkritériumot ír elő a szerződés feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadásához: nem illeti meg a megtámadás joga azt, aki az értékaránytalanság ismeretében kötötte meg a szerződést, vagy ha súlyos gondatlanság terheli az értékaránytalanság fel nem ismerése tekintetében, továbbá azt sem, aki az aránytalanság kockázatát tudatosan vállalta. Ezen – az 1959. évi IV. törvény hatálya alatt kialakult bírói gyakorlatot törvénybe iktató – szubjektív feltételre tekintettel a szerződés feltűnő értékaránytalanságra alapított megtámadása esetében elsőként azt kell vizsgálni, hogy a Ptk. 6:98. § (1) bekezdése szerinti megtámadási feltételek fennállnak-e, a feltűnő értékaránytalanságot az alperes felismerhette-e vagy annak kockázatát vállalta-e (PJD2018.9.) Amennyiben a fél a megtámadásra nem jogosult, már szükségtelen annak vizsgálata, hogy a feltűnő értékaránytalanság ténylegesen fennáll-e (Kúria Pfv.I:20.466/2022/8., Pfv.VI.20.658/2022/8.).

[36] Az ítéltábla a később kifejtettek szerint egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperes a Ptk. 6:98. § (1) bekezdés második mondata alapján nem volt jogosult a szerződés ezen jogcímen történő megtámadására, ezért a Pp. 276. § (5) bekezdése alapján jogszabálysértés nélkül mellőzte az ezzel kapcsolatos bizonyítás lefolytatását.

[37] A Pp. 275. § (1) bekezdése szerint a bizonyítási indítványban a fél köteles megjelölni a bizonyítani kívánt tényt és a bizonyítási eszközt. A felperes keresetlevelében akként nyilatkozott, hogy a tanúként meghallgatni kért tanú1 a felek házasság előtti vagyonáról és az ingatlan5 ingatlan állapotáról; tanú2 és tanú3 a felperes különvagyonáról, a felek közötti vagyoni viszonyokról és a felek életkörülményeiről tud nyilatkozni. A bizonyítási indítványban megjelölt bizonyítani kívánt tény egyértelműen és kizárólagosan a szerződés feltűnő értékaránytalanság címén történő megtámadásához és a házastársi vagyonszétválás megosztásához kapcsolódott, a fellebbezésben foglaltakkal szemben abból, hogy a felperes a felek életkörülményeire is kérte a tanúk meghallgatását, nem következik, hogy a bizonyítást az I. rendű alperes által tanúsított, akaratot hajlító magatartás igazolására ajánlotta volna fel. Amennyiben a tanúk meghallgatását e kereseti kérelem körében is kérte, azt még a perfelvétel lezárása előtt jeleznie kellett volna a bizonyítani kívánt tény pontos megjelölésével. Mivel a feltűnő értékaránytalanság érdemi vizsgálata nem volt szükséges; továbbá – a később rögzítettek szerint – a szerződés érvénytelensége egyik felhívott okból sem volt megállapítható, így a vagyonszétválás megosztása iránti keresetet sem kellett érdemben vizsgálni, az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül mellőzte a tanúk meghallgatását is.

[38] A felperes megalapozatlanul állította a Pp. 346. § (5) bekezdésének megsértését is arra hivatkozva, hogy az elsőfokú bíróság a tanúbizonyítás mellőzésének nem adta indokát, hiszen az elsőfokú bíróság az ítélet [57] bekezdésében kitért arra, hogy mivel a felperest a feltűnő értékaránytalanságra alapítottan megtámadási jog nem illeti meg, érdemben nem vizsgálható a szerződéses értékegyensúly esetleges kirívó megbomlása. Mivel a felperes a tanúbizonyítást e körben ajánlotta fel, ezen indok egyidejűleg azt is magában foglalja, hogy a tanúk meghallgatását is ez okból mellőzte.

[39] A fellebbezési ellenkérelemre tekintettel rögzíti az ítéltábla, hogy a Pp. 284. § szerint a tanúbizonyítási indítványban be kell jelenteni a tanú nevét és idézési címét, melynek a felperes valóban nem tett eleget. Ez azonban még önmagában nem vezethetett volna a bizonyítás mellőzésére, mivel a Pp. 237. §-ában rögzített anyagi pervezetés szabályai szerint a bíróság közrehat abban, hogy a fél a perfelvételi nyilatkozatait, így a bizonyítási indítványát is teljesskörűen adja elő, annak hibáit kijavítsa. A bíróságnak tehát – amennyiben a bizonyítás

releváns – anyagi pervezetés körében előbb fel kellett volna hívnia a felperest a tanúk címének bejelentésére, a bizonyítást ez okból csak akkor mellőzhette volna, ha a felperes az engedélyezett határidőben e felhívásnak nem tesz eleget.

[40] A felperes eljárási szabálysértésként állította, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértően tekintette hatálytalannak a 2022. november 11. napján tett bizonyítási indítványát.

[41] A Pp. 313. § (2) bekezdése alapján a felek az írásbeli szakvéleményre észrevételeket tehetnek, továbbá kérhetik a szakvélemény kiegészítését is, ez utóbbi esetben az indítványban kérdéseket tehetnek fel a szakvélemény megállapításaival összefüggésben vagy olyan adatokra vonatkozóan, amelyek a szakértő számára a kirendelésekor még nem voltak ismertek, de a szakkérdés szempontjából jelentősek; továbbá arra is hivatkozhatnak, hogy a szakvélemény aggályos, ez esetben indítványozhatják az aggályosság kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadását. Kétségtelen, hogy a szakértői vélemény kiegészítésére irányuló indítvány előterjesztésére a törvény nem állapít meg határidőt, ezért azt a bíróság által mérlegeléssel megállapított és a végzésben közölt bírói határidőben kell teljesíteni. A Pp. 149. § (1) bekezdésében írt jogkövetkezmény szempontjából azonban nincs jelentősége annak, hogy a fél törvényi vagy bírói határidőt mulaszt el.

[42] Az elsőfokú bíróság 63. szám alatti végzésében a szakértőhöz intézett észrevételek és kérdések előterjesztésére hívta fel a feleket 8 napos határidő engedélyezésével. Ezen határidőn belül a felperes kizárólag észrevételeket tett, kifejtve, hogy a szakértői véleménnyel nem ért egyet, a szakértő csupán feltételezéseket fogalmazott meg, megállapításait szakértői módszerekkel nem támasztotta alá. A szakértői vélemény kiegészítését ugyanakkor a felperes nem indítványozta. Ezen beadványa a Pp. 110. § (3) bekezdése szerint sem értelmezhető más szakértő kirendelése vagy a szakértői vélemény kiegészítése iránti kérelemként. Rámutat továbbá az ítéltábla, hogy önmagában nem teszi a szakértői véleményt aggályossá, ha a fél a szakértő következtetésével nem ért egyet (Kúria Pfv.VIII.20.353/2019/5.). Annak megállapításához, hogy a fél szerződéses nyilatkozatát cselekvőképtelen állapotban tette-e, olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik. Mivel azonban a szakértő a jognyilatkozat megtételének időpontjában a felet megvizsgálni nem tudja, a szakértői véleményhez adatot a fél orvosi dokumentációja, a tanúvallomások és a bizonyítás során feltárt egyéb körülmények szolgáltatnak (Kúria Pfv.I.20.245/2020/6.). Ezért nem állapítható meg a szakértői vélemény aggályossága önmagában arra tekintettel, ha az részben tanúvallomásokon alapul. A szakvélemény nem hiányos, nem homályos, nem áll ellentétben sem önmagával, sem más bizonyítékokkal, tartalmazza a szakvélemény kialakításánál értékelt adatokat és körülményeket (így a felperes orvosi dokumentációját és személyes előadását is); kiegészítésre nem szorul, mivel egyértelmű választ ad a felperes szerződéskötéskori tudatállapotára. Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felperes által új szakértő kirendelésére, illetve a szakértői vélemény kiegészítésére irányuló bizonyítási indítvány a Pp. 149. § (1) bekezdése szerint hatálytalan; továbbá a szakértői vélemény kiegészítése a fentiek szerint nem is volt indokolt, a szakértői vélemény aggályosságának hiányában pedig új szakértő kirendelését a Pp. 315. § (1) bekezdése zárta ki. Az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül mellőzte tehát az indítvány teljesítését.

[43] A felperes jogi álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen alkalmazta továbbá a bizonyítási szükséghelyzet szabályait is. Kétségtelen, hogy a Pp. 265. § (1) bekezdésére figyelemmel a perben a felperesnek kellett bizonyítania, hogy a szerződés aláírásának időpontjában olyan állapotban volt, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzott; ez azonban nem zárja ki, hogy az ellenérdekű fél bizonyítási

indítványt tegyen az érdemi védekezés körében. A bírói gyakorlat egyértelműen akként foglalt állást, hogy amennyiben a tényállás felderítéséhez szükséges lenne a tanú meghallgatása és erre a titoktartás alóli felmentés megtagadása miatt nem kerülhet sor, ezt a bíróság a felmentést meg nem adó fél terhére értékeli (BH2016.331., Kúria Pfv.II.20.850/2015/7.). A 2016. évi Pp. hatálya alatt – amennyiben a félnek bizonyításra más lehetősége nincs – a titoktartás megtagadását a Pp. 265. § (2) bekezdés c) pontja alapján indokolt a felmentést megtagadó fél terhére értékelni. Megjegyzi az ítéltábla, hogy amennyiben a bizonyítási szükséghelyzet rendelkezései nem lennének alkalmazhatóak, a korábbi bírói gyakorlattal egyezően a felmentés megtagadását szintén a felperes terhére kellene értékelni, miután nem teszi lehetővé a tanúvallomással, mint bizonyítási eszközzel megismerhető adatok figyelembevételét.

[44] A felperes továbbá a fellebbezésében állította, hogy akár a vagyontársaságot megosztó szerződés jóerkölcsbe ütközése is felmerülhet, amelyet – mint semmisségi okot – a bíróságnak hivatalból is észlelnie kell. A bíróságnak azonban csak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie (BH2021.38.). A bizonyítási anyagból ugyanakkor egyértelműen nem következik, hogy a házassági vagyontársaságot megszüntető, közös tulajdont megosztó szerződéssel felperesi különvagyon került volna az alpereshez. Figyelemmel továbbá arra is, hogy a házastársi közös vagyon megosztása során a feleket általában a vagyoni mellett egyéb szempontok is vezérlik (BH1998.17.), még abban az esetben sem lenne nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző a szerződés, ha ténylegesen megállapítható lenne, hogy a szerződéssel felperesi különvagyon jutott az I. rendű alpereshez. Az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4. pontjában írt feltételek ekként nem álltak fenn. A keresetváltoztatás pedig a Pp. 373. § (1) bekezdése szerint kizárt, ezért a szerződés jóerkölcsbe ütközését a bíróságoknak nem kellett vizsgálnia.

[45] Az ügy érdemi eldöntésére kiható, másodfokú eljárásban nem orvosolható lényeges eljárási szabálysértés hiányában a felperes Pp. 381. §-ára alapított, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezési kérelme nem volt alapos; így az ítéltábla az elsőfokú ítéletet érdemben bírálta felül. Megállapította, hogy a per eldöntéséhez szükséges bizonyítást az elsőfokú bíróság lefolytatta, a tényállást a bizonyítékok okszerű mérlegelésével helyesen állapította meg, és abból helytálló jogi következtetésre jutott, melynek indokaival is egyetértett.

[46] Csupán a fellebbezésre tekintettel rögzíti az ítéltábla a következőket:

[47] A felperes elsődlegesen a Ptk. 2:9. §-ára hivatkozott, mely alapján csak akkor állapítható meg a szerződés érvénytelensége, ha a félnek a szerződés megkötésekor aktuálisan bizonyítottan, kétséget kizáróan teljesen hiányzott az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége. Amennyiben a cselekvőképtelenség teljes bizonyossággal nem állapítható meg, úgy a Ptk. 2:9. § nem alkalmazható (Kúria Pfv.V.20.726/2021/8., Pfv.I.20.180/2018/14., Pfv.I.20.245/2020/6.). A belátási képesség teljes hiányának az adott helyen, időben és körülmények között kell fennállnia, melyet a Pp. 265. § (1) bekezdése szerint az erre hivatkozó felperes volt köteles bizonyítani.

[48] A gondokság alá helyezés nélküli cselekvőképtelen állapot megállapításához széles körű bizonyítás szükséges; ugyan a belátási képesség megítélése elsősorban orvosszakértői kérdés, azonban emellett figyelembe kell venni a szerződési nyilatkozat tartalmát, a nyilatkozó magatartását, más nyilatkozataihoz képest tanúsított és más személyekhez képest viszonyított magatartását (BH1996.465). Mivel a felperes arra hivatkozott, hogy belátási képességének hiányát az általa beszedett gyógyszerek okozták, mely állapot utólag nem vizsgálható – hasonlóan a végrendelet cselekvőképtelenség miatti érvénytelenségére alapított perekben – a szakértői vélemény elkészítéséhez adatok a fél

orvosi dokumentációjából, tanúvallomásokból (házi orvos, okiratszerkesztő ügyvéd, esetleges okirati tanúk) és a bizonyítás során feltárt egyéb körülményekből származhatnak (Kúria Pfv.I.22.236/2017/3.).

[49] A fellebbezésben foglaltakkal szemben a kirendelt szakértő véleményét nem csupán az okiratszerkesztő ügyvéd vallomására alapította, hanem figyelembe vette a rendelkezésére álló orvosi dokumentációt és elvégezte a felperes személyes vizsgálatát is. Kitért a felperes által megjelölt gyógyszerek általános hatásmechanizmusára, rögzítve, hogy azok utóhatásként szorongást, figyelemzavart, mozgáskoordinációs zavart okozhatnak, illetve tartós szedés talaján kialakult függőség esetén – melyre a felperes nem hivatkozott, épp ellenkezőleg, azt állította, hogy a szokásosnál nagyobb adag okozta belátási képességének hiányát – megvonási tünetként nyugtalanságot, szorongást, ingerlékenységet, súlyos esetben pszichotikus zavart okozhatnak. Az általános tapasztalatok szerint a megnövelt dózisz – a felperes előadása szerint 3 tabletta – Stilnox és a Sedacur Forte együttes alkalmazása eredményezhet bódultságot, mivel a felperes ezen gyógyszereket tartósabban alkalmazta, mérsékelt hozzászokás is kialakulhatott, mely fokozta a felperes gyógyszerekkel kapcsolatos tűrőképességét. Az előzményi orvosi iratok alapján egyértelműen akként foglalt állást, hogy a felperes nem szenvedett olyan alapbetegségben, amely a szerződés megkötésekor a belátási képességét érintette.

Önmagában a felperes előzményi orvosi iratai és az adott gyógyszerek hatásmechanizmusa alapján kizárólag feltételezést tudott megfogalmazni. A szakértői véleményből éppen az olvasható ki, hogy az adott gyógyszerek beszedése személyenként eltérő hatással bírhat, önmagában az orvosi iratok és a gyógyszerek hatásmechanizmusa alapján kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy a felperes esetében az emelt dózis milyen következménnyel járt, ezért szükséges értékelni a szerződéskötéskor tanúsított magatartását közvetlenül észlelő tanúk vallomását. A felperes ugyanakkor az orvosi iratok figyelembevételén túl egyéb adatra vonatkozó bizonyítási indítványt nem tett; mely a Pp. 265. § (1) bekezdésére figyelemmel a terhére esik. Az alperesek indítványozták a szerződés megkötésénél a peres felek mellett jelenlévő okiratszerkesztő ügyvéd meghallgatását, aki vallomásának az elsőfokú bíróság helytállóan tulajdonított kiemelt jelentőséget (Kúria Pfv.22.291/2016/7.), hiszen a szerződés aláírásakor jelen volt, a felperes adott helyen, időpontban és körülmények között tanúsított magatartásáról közvetlen tapasztalattal rendelkezik.

[50] Az ítéltábla a fellebbezésben előadottak alapján nem találta indokoltnak az okiratszerkesztő ügyvéd tanúvallomásának kirekesztését a bizonyítékok köréből. A tanú maga is elismerte, hogy az I. rendű alperes kereste meg, azonban a szerződés megszerkesztésére, ellenjegyzésére és a földhivatali képviselő ellátására mindkét féltől meghatalmazást kapott. A felperes saját maga is elismerte, hogy az ügyvédnő felajánlotta, hogy a szerződés tervezetét az általa megnevezett jogtanácsosnak elküldi (25.P.20.006/2021/41. sorszámú jegyzőkönyv 3. oldal). A tanú elfogultságára sem abból nem lehet következtetni, hogy a bontóper elején – melyben a felek a házasságot közös megegyezéssel kívánták felbontani – átmeneti ideig ellátta az I. rendű alperes képviselőt; de nem utal elfogultságára a tulajdoni bejegyzések időpontjának eltérése sem, különös tekintettel arra, hogy igazolta: a felperes javára történő tulajdonjog bejegyzése iránti kérelmet is postára adta a szerződés aláírását követő napon, a bejegyző határozatról pedig rövid úton a felperest is értesítette.

[51] Az okiratszerkesztő ügyvéd egyértelműen akként nyilatkozott, hogy a felperes bódult állapotát nem érzékelte, mely tanúvallomást értékelt az igazságügyi szakértő is. Kiemeli ugyanakkor az ítéltábla, hogy a már kifejtettek szerint a tanúvallomás nélkül a szakértő csupán feltételezést tudott megfogalmazni, mely nem alkalmas a cselekvőképtelen állapot kétséget kizáró bizonyítására, így az esetben is a felperes e jogcímre alapított

keresetének bizonyítatlanságon alapuló megalapozatlanságát kellene megállapítani, ha a bíróság a tanúvallomást nem venné figyelembe.

[52] A felperes a szakértői vélemény aggályosságát állította arra hivatkozva, hogy az valamennyi alapbetegségét nem tüntette fel, azonban a hivatkozott megbetegedéseket (Lyme-kór, húgyhólyag karcinóma) a felperes nem bizonyította, az elsőfokú eljárásban erre tényelőadást sem tett. A fellebbezésben a felperes sérelmezte továbbá, hogy a szakértő nem vette figyelembe az átadott pszichológiai szakvéleményt, azonban a perben csatolt bizonyítékok között ilyen szakértői vélemény nem szerepel, a felperes nem indítványozta a Pp. 302. § (1) bekezdése szerint magánszakértői vélemény figyelembevételét, azt a bíróság nem is engedélyezte. Így a pszichológiai szakvélemény – amennyiben ténylegesen rendelkezésre áll – a Pp. 316. § (3) bekezdése alapján nem vehető figyelembe.

[53] A szakértői vélemény a felperesi hivatkozással szemben nem szenved a Pp. 316. § (1) bekezdése szerinti hibákban, azt kiegészíteni nem kellett, így az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül vette figyelembe az ítéletében. Mivel a felperes nem bizonyította a fentiek szerint, hogy a szerződés aláírásakor az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége tartósan vagy átmenetileg teljesen hiányzott, a szerződés és a megállapodás semmissége ezen okból nem állapítható meg.

[54] Az ítéltábla abban is egyetértett az elsőfokú bírósággal, miszerint a felperes a Ptk. 6:90. §-ára alapított keresete is megalapozatlan, mert a felperes nem bizonyította, hogy a szerződés megkötésekor lényeges körülmény tekintetében tévedésben lett volna. A felperes személyes előadásán túl – mely a Pp. 268. § (1) és 279. § (1) bekezdése alapján nem bizonyíték – ezen felperesi hivatkozást semmi sem támasztja alá, a felperes erre bizonyítást sem ajánlott fel, hiszen a tanúk meghallgatását nem e tényekre vonatkozóan kérte. Az elsőfokú bíróság helytállóan értékelte a szerződés tartalmát is, melyben a felek a különvagyonra is rendelkezést tettek (a szerződés 8. pontja), valamint kifejezetten lemondtak a különvagyoni igények érvényesítéséről. A jóhiszeműség, a tisztesség és a kölcsönös együttműködés követelménye alapján egyértelműen elvárható a felperestől a minimális körülmétekintés, a szerződés tartalmának megismerése és értelmezése. A felperesnek a szerződés aláírás előtti elolvasása esetén ezen rendelkezések alapján kétséget kizáróan észlelnie kellett, hogy a szerződés a különvagyoni vagyontárgyakra is kiterjed, ezért alappal nem hivatkozhat arra, hogy azt feltételezte, különvagyonáról újabb szerződést kötnék. A felperes fellebbezésében ugyan arra is hivatkozott, hogy az egyes vagyontárgyak különvagyoni jellegében is tévedésben volt, ez azonban a Pp. 373. § (1) bekezdésébe ütközik, mert ilyen állítást az elsőfokú eljárásban nem tett; ekként ez a másodfokú eljárásban nem volt figyelembe vehető.

[55] Megjegyzi az ítéltábla, hogy a Ptk. 6:90. § (1) bekezdésére alapított érvénytelenség megállapításához az is szükséges, hogy a fél tévedését a másik fél okozza vagy felismerhesse, melyet a felperes szintén nem bizonyított, így az akarathibára alapított megtámadás ez okból is megalapozatlan.

[56] Habár a felperes a keresetében utalt az I. rendű alperes által tanúsított, akaratot hajlító magatartásra, a keresetlevél érvényesíteni kívánt jogot megjelölő része szerint nem alapított keresetet a Ptk. 6:91. §-ára, a Pp. 342. § (1) bekezdése szerint azt a bíróságnak vizsgálni nem kellett.

[57] Az elsőfokú bíróság továbbá jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a felperes a szerződés feltűnő értékaránytalanságra alapított megtámadására nem jogosult. Nem illeti meg a megtámadás joga azt, aki az értékaránytalanság ismeretében kötötte meg a szerződést, vagy súlyos gondatlanságára tekintettel nem ismerte fel az értékaránytalanságot, továbbá aki az aránytalanság kockázatát tudatosan vállalta. A Ptk. 6:98. § (1) bekezdésében írt kockázat azonban nem azonos a fellebbezésben hivatkozott úgynevezett üzleti kockázattal;

ezen fordulat alapján az nem jogosult megtámadni a szerződést, aki a piaci érték felderítésében, figyelembevételében valamely okból érdektelenséget mutatott, ezzel vállalva a szerződésben rejlő esetleges értékaránytalanságot. Ez a kockázat a felperes hivatkozásával szemben a házassági vagyontársaságot megosztó szerződésnél is értelmezhető, hiszen a Ptk. (de a korábban hatályban volt 1952. évi IV. törvény) házassági vagyoni jogra vonatkozó rendelkezései diszpozitívak, a felek vagyoni jogi viszonyaikat házassági vagyoni jogi szerződéssel eltérően rendezhetik, és a házassági közös vagyoni megosztás során is eltérhetnek a Ptk. rendelkezéseitől. A vagyontársaság szerződéssel történő megszüntetése során a felek egyező akarattal fogadhatnak el vagyontárgyakat közös vagy különvagyoni jellegűként, határozhatják meg a vagyontárgyak értékét és juttathatják azt valamely félnek, e körben széles, nem csupán vagyoni jogi szempontokat felölelő mérlegelési lehetőségük van. A felperes ezért megalapozatlanul állította, hogy a házassági vagyontársaságot megosztó szerződés esetében az értékaránytalanság vállalásának kockázata a felek mérlegelési lehetőségének hiányában nem értelmezhető.

[58] A házassági vagyontársaságot megszüntető szerződések esetében kifejezetten gyakori, hogy a felek a közös és különvagyoni elemekkel, azok értékével is tisztában vannak, azonban a szerződésben a vagyoni szempontokon túl egyéb, személyes, családi jogi körülményeket (így a kiskorú gyermek érdekeit, a vagyoni vita minél gyorsabb vagy peren kívüli rendezését) is tekintetbe veszik, melyek akár nagyobb mértékben is befolyásolják szerződési akaratukat, mint az arányosság követelménye (BH1994.537., Kúria Pfv.II.20.700/1998., Kúria Pfv.II.21.052/1998.). Ilyen körülmény lehet a kisebb jövedelemmel rendelkező házastárs további megfelelő lakhatási és életkörülményeinek méltányos biztosítása, melyre az I. rendű alperes hivatkozott a perben.

[59] Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az értékaránytalanság kockázatának vállalására utal a szerződésben tett azon kijelentés, mely szerint a felek a házastársi vagyontársaság megosztását értékarányosnak tekintik; továbbá azon kijelentés is, hogy a jövőben egymással szemben közös és különvagyoni igényt nem érvényesítenek (8. pont második bekezdés). Helytállóan értékelte azt is az elsőfokú bíróság, hogy az I. rendű alperes előadása és az okiratszerkesztő ügyvéd vallomása szerint is a szerződés végső formájának kialakítására a felperes alakító közreműködése mellett, jogi tájékoztatást és megbeszélést követően a felek által együttesen került sor, a szerződést a felperes, mint akaratával egyezőt írta alá. A szerződés kifejezetten rögzíti a felperes számára feltehetően kiemelten fontos vagyontárgyak (így a gazdasági társaság, az ausztriai megtakarítások, bankszámlák, valamint az általa már értékesített m.-i ingatlan) különvagyoni jellegét és biztosítja azt is, hogy az I. rendű alperes ezekkel kapcsolatosan ne érvényesítsen igényt, melynek rögzítése nem indokolható, és nem életszerű abban az esetben, ha a szerződés kialakítását kizárólag az I. rendű alperes irányította. Az ítéltábla kiemeli, hogy a felperes személyes előadása szerint is csupán a szerződés aláírását követően általa felkeresett ügyvéd figyelmeztette arra, hogy a szerződés számára hátrányos, ám még van lehetősége azon módosítani; csak ezt követően kereste meg az okiratszerkesztő ügyvédet, illetőleg indított keresetet, amely arra utal, hogy a szerződés tartalmát annak megkötése után bánta csupán meg. Erre alapítottan ugyanakkor a szerződés érvénytelenségének megállapítására nincs mód.

[60] Rámutat továbbá az ítéltábla, hogy a felperes ismerte, illetőleg kellő gondosság tanúsítása mellett ismernie kellett a házastársi közös vagyoni, valamint különvagyoni elemeit és értékét is, a szerződésben állított értékaránytalanságot ekként felismerhette, a szerződést feltűnő értékaránytalanságra hivatkozva ezért a Ptk. 6:98. § (1) bekezdés második mondatának első fordulata szerint sem támadhatta meg.

[61] Mindezek mellett a házastársi közös vagyoni megosztásáról szóló szerződés feltűnő értékaránytalanság címén történő megtámadása esetén a szolgáltatás és

ellenszolgáltatás értékkülönbsége tekintetében a szerződéssel megosztott teljes vagyont figyelembe kell venni (Kúria Pfv.II.21.701/2012/4.). A felperes ugyanakkor még tényelőadást sem tett a szerződésben említett egyes vagyontárgyak szerzési idejéről vagy értékéről (gazdasági társaság, Ausztriában kezelt bankszámlák és egyéb megtakarítások, stb.).

[62] A házastársi vagyontörséget megosztó és a közös tulajdont megszüntető szerződés, valamint az ugyanazon napon megkötött megállapodás érvénytelensége tehát a felperes által felhívott egyik okból sem volt megállapítható, az elsőfokú bíróság erre tekintettel jogszabálysértés nélkül mellőzte az alperesek közötti ajándékozási szerződés érvénytelenségének és a házastársi közös vagyon megosztása iránti keresetnek az érdemi vizsgálatát. Az ítéltábla azzal is egyetértett, hogy a felperesnek ekként nem volt a házastársi közös vagyon megosztásából származó lejárt követelése az alperesek közötti ajándékozási szerződés megkötésekor, így a fedezetelvonó szerződés egyes jogalkalmazási kérdéseiről szóló 1/2011. (VI.15.) PK vélemény 3. pontjára figyelemmel az ajándékozási szerződés relatív hatálytalanságának megállapítása is kizárt.

[63] Az ítéltábla mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta, annak helyes indokai alapján.

[64] A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján saját másodfokú eljárással felmerült költségeinek viselése mellett köteles megtéríteni az alperesek másodfokú költségeit is. Az I. rendű alperes a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján a csatolt megbízási szerződésben foglaltak szerint számított fel perköltséget, melyet az ítéltábla a rendelet 2. § (2) bekezdése alapján az elvégzett ügyvédi tevékenységgel arányosan mérsékelte. A II. és a III. rendű alperesek perköltségként a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdése alapján számítottak fel ügyvédi munkadíjat, melyet az ítéltábla szintén indokoltnak talált mérsékelni a rendelet 3. § (6) bekezdése szerint. Figyelembe vette, hogy az alperesek közös jogi képviselővel jártak el, aki csupán egy 6 és fél oldal terjedelmű, nagyobb részt az elsőfokú eljárásban már kifejtetteket ismétlő fellebbezési ellenkérelmet szerkesztett, a másodfokú eljárásban tárgyalásra, bizonyítás felvételére nem került sor, ezért a magasabb pertárgyérték mellett is indokoltak találta a felszámított ügyvédi munkadíj mérséklését a rendelkező részben foglaltak szerint.

[65] A fellebbezési ellenkérelemre tekintettel rögzíti az ítéltábla, hogy az elsőfokú eljárás során letétbe helyezte, de fel nem használt összegről, annak visszautalásáról az elsőfokú bíróság köteles rendelkezni.

Debrecen, 2023. június 29.

Dr. Pribula László s.k. a tanács elnöke, Dr. Gárdosi Judit s.k. előadó bíró, Dr. Répássy Árpád s.k. bíró